

GJENPART

15 DES. 1998

Likelydende brev til:

- Kystverket 4. distrikt
- Bodø kommune
- Nordland fylkeskommune
- Bodø kommune, eiendomsetaten (leietager)

LANDEGODE FYRSTASJON - GNR. 10 BNR. 4 (STATEN V/
KYSTVERKET) - BODØ KOMMUNE

VEDTAK OM FREDNING MED HJEMMEL I LOV OM KULTURMINNER
§§ 15 OG 19, JFR. 22

Med hjemmel i lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50 §§15 og 19, jfr. § 22, fatter herved Riksantikvaren vedtak om fredning av Landegode fyrstasjon gnr. 10 bnr. 2, Bodø kommune.

Myndighet til å fatte vedtak om fredning er delegert fra Miljøverndepartementet til Riksantikvaren ved departementets vedtak av 30. juni 1989 med endringer fastsatt 23. desember 1992.

Omfanget av fredningen

Fredningsvedtaket omfatter støpejernstårn med fyrlykt og øvrige bygninger på fyrstasjonen i henhold til lov om kulturminner § 15:

1. Fyr
2. Fyrvokterbolig
3. Bolig for betjening
4. Uthus
5. Maskinhus
8. To naust

Tallene refererer seg til vedlagte kart fra «Norges fyr» (Bjørkhaug, Poulsson - Oslo 1986), vedlegg 2.

Fredningen gjelder fyrtårnets eksteriør og interiør og de øvrige bygningenes eksteriør samt interiør med hensyn til opprinnelig hovedstruktur/romfordeling.

Fredningsvedtaket omfatter videre et område rundt fyrstasjonen i henhold til lov om kulturminner § 19. Fredningsområdet omfatter holmen Eggløysa som fyrstasjonen ligger på.

Fredningsområdet og de fredete bygningene er avmerket på vedlagte kart datert 11. mai 1998 og påført Riksantikvarens stempel, vedlegg 1.

Formålet med fredningen

Formålet med fredningen av fyrstasjon er å bevare et kulturhistorisk og arkitektonisk verdifullt bygningsanlegg tilknyttet sjøfart, fyrvesen og kystkultur med fyrtårn og øvrige bygninger på fyrstasjonen og området rundt fyrstasjonen.

Fredningsbestemmelser

De følgende fredningsbestemmelsene er fastsatt med hjemmel i lov om kulturminner §§ 15 og 19. Bestemmelsene gjelder i tillegg til kulturminnelovens bestemmelser om vedtaksfredete kulturminner fra nyere tid samt forskrift om faglig ansvarsfordeling.

1. Riving

Det er ikke tillatt å rive bygningene eller deler av disse.

2. Ombygging

a) Fyrtårnet

Det er ikke tillatt å bygge om bygningens eksteriør eller interiør.

b) De øvrige bygningene

Det er ikke tillatt å bygge om bygningenes eksteriør eller interiør med hensyn til opprinnelig hovedstruktur/romfordeling.

3. Utskifting av materialer mm.

a) Fyrtårnet

Utskifting av bygningselementer eller materialer, forandring av overflater eller annet arbeid utover vanlig vedlikehold i bygningens eksteriør eller interiør, er ikke tillatt.

b) De øvrige bygningene

Utskifting av bygningselementer eller materialer, forandring av overflater eller annet arbeid utover vanlig vedlikehold i bygningenes eksteriør, er ikke tillatt.

4. Tilbakeføring

Tilbakeføring til opprinnelig eller tidligere utseende kan tillates under forutsetning av at tiltaket kan gjøres på dokumentert grunnlag og etter godkjenning av forvaltningsmyndighet.

5. Vedlikehold

Vedlikehold og istandsetting skal utføres med tradisjonelle materialer og metoder tilpasset bygningenes egenart og opprinnelige bygningstekniske løsninger.

6. Det fredete området

Innenfor det fredete området må det ikke settes i verk tiltak eller bruksendring som kan forandre anleggets karakter eller på annen måte motvirke formålet med fredningen.

7. Fredningen skal ikke være til hinder for den tekniske drift av fyrstasjonen.

Følger av fredningen

Når det gjelder behandling av fredete områder, bygninger og anlegg, vises det til bestemmelsene i lov om kulturminner §§ 15a-19 og 21 samt fredningsbestemmelsene over.

I henhold til Miljøverndepartementets vedtak om delegering av 30. juni 1989 med endringer av 23. desember 1992 er forvaltningen av fredete områder, bygninger og anlegg lagt til den enkelte fylkeskommune. Riksantikvaren er klageinstans for enkeltvedtak fattet av fylkeskommunen, jfr. forvaltningsloven § 28.

I henhold til lov om kulturminner §§ 15a og 19 kan departementet i særlige tilfelle gi dispensasjon fra fredningen for tiltak som ikke medfører vesentlige inngrep i det fredete kulturminnet eller området. Denne dispensasjonsmyndigheten er i henhold til forskrifter av 23. desember 1992 delegert til den enkelte fylkeskommune.

Fredningen medfører at det må søkes om tillatelse til å sette i verk alle typer bygningsmessige arbeider og utomhusarbeider utover vanlig vedlikehold innenfor det fredete området. Søknad om tillatelse skal sendes fylkeskommunen som avgjør om tiltaket kan iverksettes. Er det tvil om et tiltak er å anse som vanlig vedlikehold, skal fylkeskommunen kontaktes.

Det er eier som har ansvaret for det løpende vedlikehold av fredete bygninger, anlegg og områder.

Bakgrunn for fredningssaken

Fredningen av Landegode fyrstasjon har sin bakgrunn i et samarbeid mellom Kystdirektoratet og Riksantikvaren om utarbeidelse av en plan for bevaring og

bruk av fyrstasjonene i landet. På grunnlag av planen er det valgt ut et representativt utvalg av landets fyrstasjoner som skal vernes gjennom fredning.

Fyrstasjonene langs kysten er markante kulturminner som på en spesiell måte er med på å karakterisere Norge som kyst- og sjøfartsnasjon. Fyrstasjonene har både kulturhistorisk og arkitektonisk verdi; kulturhistorisk ved deres tilknytning til sjøfart, fyrvesen og kystkultur og arkitektonisk ved deres særegne form og plassering. Oppbyggingen og utviklingen av et landsomfattende fyrssystem med over 200 fyrstasjoner spredt langs hele kysten, er et av de mest omfattende prosjekter den norske stat har gjennomført.

I dag er fyrstasjonene utsatt for store forandringer med hensyn til bruk og drift. Dette har gjort det nødvendig å ta stilling til hvilke fyrstasjoner som skal bevares i sin nåværende form. Gjennom fredning vil Riksantikvaren legge antikvariske prinsipper og retningslinjer til grunn for den videre behandling og bruk av fyrstasjonene. Dessuten ønsker Riksantikvaren at fyrstasjonene skal ha fredningsstatus som kulturminner av nasjonal verdi og interesse.

Eiendomsforhold. Reguleringsmessig status

Staten ved Kystverket står som eier av Landegode fyrstasjon. Fyrstasjonen leies ut til Bodø kommune, eiendomsetaten.

Fyrstasjonen ligger innenfor et område som er avsatt til LNF - område (landbruks,- natur- og friluftsområde) i kommuneplanens arealdel.

Landegode fyrstasjon som kulturminne. Beskrivelse av anlegget

Landegode fyrstasjon ligger på holmen Eggløysa nord for øya Landegode utenfor Bodø. Fyrstasjonen ble opprettet i 1902 og er et innseilingsfyr. Stasjonen har et 29 m høyt støpejernstårn. De øvrige bygningene på stasjonen ligger tett samlet rundt fyrtårnet. Disse bygningene omfatter maskinhus, boliger, uthus, tidligere smie og to naust med to landinger. Landingsforholdene er gode.

Støpejernstårnet (1) står på en hvitmalt betongsokkel og er rødmalt med to hvite belter. I etasjen under lykten omkranses fyret av et galleri med rødmalt rekkverk. Den opprinnelige franske 3. ordens lynblinkelinsen er fortsatt intakt, men dens tidligere kvikksølvbadlagring er erstattet med rullelager. I 1972 ble det installert et bifyr i fyrtårnet som lyser rødt i en smal sektor over en grunne.

Fyrvokterboligen (2) er bygget av reist plank og har saltak. Det påbygde inngangspartiet har pulttak. Veggene er kledd med eternittplater, og taket er tekket med 1x1 m. store skiferheller. Vindusrammene, vindskiene og dørene er malt hvite.

Boligen for betjening (3) har høy, hvitmalt grunnmur over bakken. Huset er en trebygning med saltak. Veggene er kledd med stående, hvitmalt panel, og taket er tekket med lappskifer. Vindusrammene og vindskiene er malt hvite.

Uthuset (4) har bindingsverkskonstruksjon og saltak. Veggene er kledd med stående, hvitmalt panel, og taket er tekket med sorte aluminiumsplater. Vindusrammene, vindskiene og dørene er malt hvite.

Maskinhuset (5) har bindingsverkskonstruksjon og saltak. Veggene er kledd med eternittplater, og taket er tekket med aluminiumsplater.

De to naustene (8) har bindingsverkskonstruksjon og saltak. Veggene er kledd med røde eternitt takplater, og takene er tekket med lappskifer. Vindusrammene, vindskiene og dørene er malt hvite.

Innenfor fredningsområdet er det foruten bygningene kulturminner som trapper, hvitmalt gjerder, rødmalte stangjernsrekkverk og to landinger i betong.

Fyrstasjonen ble automatisert og avfolket i 1993.

Nærmere beskrivelse

For nærmere beskrivelse av Landegode fyrstasjons historie vises det til vedlagte utdrag fra «Norges fyr» (Bjørkhaug og Poulsson - Oslo 1986), vedlegg 2.

Vurdering av kulturminnet. Begrunnelse for fredningsvedtaket

«Nasjonal verneplan for fyrstasjoner»s vurdering

I «Nasjonal verneplan for fyrstasjoner» er det gitt følgende vurdering av Landegode fyrstasjon:

«Bygningene er modernisert, men har i det ytre beholdt sitt hovedpreg. Fyrstasjonen har en imponerende beliggenhet omgitt av store naturformasjoner. Fyrstasjonen har fyrhistorisk verdi og miljøskapende verdi i området.»

Riksantikvaren vil i tillegg bemerke

Fyrstasjonen har høy autentisitet med alle fyrstasjonens bygninger bevart.

I sosial- og næringshistorisk sammenheng er fyrstasjonen et representativt eksempel på en tidligere familiestasjon. Tidligere rommet uthuset bl.a. fjøs. Dette kan gi et interessant bilde av livet på fyrstasjonen utover selve fyrdriften.

Det følger av lov om kulturminner § 15 at Riksantikvaren kan frede byggverk og anlegg eller deler av dem av kulturhistorisk eller arkitektonisk verdi. Videre kan Riksantikvaren i henhold til lov om kulturminner § 19 frede et område rundt et

fredet kulturminne så langt det er nødvendig for å bevare virkningen av kulturminnet i miljøet.

På bakgrunn av vurderingene ovenfor finner Riksantikvaren at Landegode fyrstasjon er et så verdifullt bygningsanlegg i både kulturhistorisk og arkitektonisk sammenheng at det oppfyller betingelsene for fredning etter bestemmelsen i § 15. Det er spesielt fyrstasjonen som eksempel på et stort, velbevart og tett arrondert fyranlegg Riksantikvaren legger vekt på når det gjelder dens verneverdi.

Riksantikvaren finner videre at det er hjemmel for å frede det avsatte området, i henhold til bestemmelsen i § 19. Etter Riksantikvarens oppfatning er det nødvendig å frede hele holmen for å oppnå hensikten med områdefredningen, nemlig å bevare virkningen av kulturminnene i miljøet.

Saksgang frem til fredningsvedtaket

Varsel om igangsettelse av fredningssak ble i samsvar med lov om kulturminner § 22.1 meddelt Kystverket 4. distrikt, Bodø kommune og Nordland fylkeskommune i brev av 6. september 1995. Samtidig ble meldingen kunngjort i Norsk lysingsblad, Nordlandsposten og Nordlands Framtid. Det er kommet inn en (1) uttalelse til varselet fra Bodø kommune, teknisk avd. i brev av 24. oktober 1995. Kommunen er positiv til den foreslåtte fredningen av Landegode fyrstasjon.

Det ble deretter utarbeidet fredningsforslag som ble sendt på høring til berørte parter i brev av 17. juni 1998. Forslaget ble samtidig lagt ut til offentlig ettersyn i Bodø kommune og Nordland fylkeskommune samt kunngjort i Norsk lysingsblad, Nordlands Framtid og Nordlandsposten. Det er ikke kommet inn uttalelser til fredningsforslaget.

Fredningsforslaget av 17. juni 1998 ble i brev av 19. oktober 1998 oversendt Bodø kommune for behandling i bystyret.

Riksantikvaren har mottatt brev av 22. oktober 1998 fra Bodø kommune. Bodø kommune vedtok å godkjenne fredningsforslaget av Landegode fyrstasjon. På bakgrunn av ovenstående begrunnelse finner Riksantikvaren det riktig å fatte vedtak om fredning av Landegode fyrstasjon.

Opplysning om klageadgang og tinglysing

Riksantikvarens fredningsvedtak kan påklages til Miljøverndepartementet, jfr. forvaltningslovens § 28. Eventuell klage skal stiles Miljøverndepartementet, men sendes Riksantikvaren. Klagefrist er 3 uker innen mottakelsen av fredningsvedtaket.

Fredningsvedtaket vil bli tinglyst av Riksantikvaren i samsvar med lov om kulturminner § 22.5.

Vennlig hilsen

Nils Marstein
riksantikvar

Unni Grønn

Gjenpart

m/vedlegg: - Miljøverndepartementet
- Kystdirektoratet
- Nordland fylkeskommune, Kulturetaten
- Fylkesmannen i Nordland, Miljøvernadv.

Vedlegg: - Kart, datert 11. mai 1998
- Kopi av utdrag fra «Norges fyr» (Bjørkhaug, Poulsson - Oslo 1986), vedlegg 2.

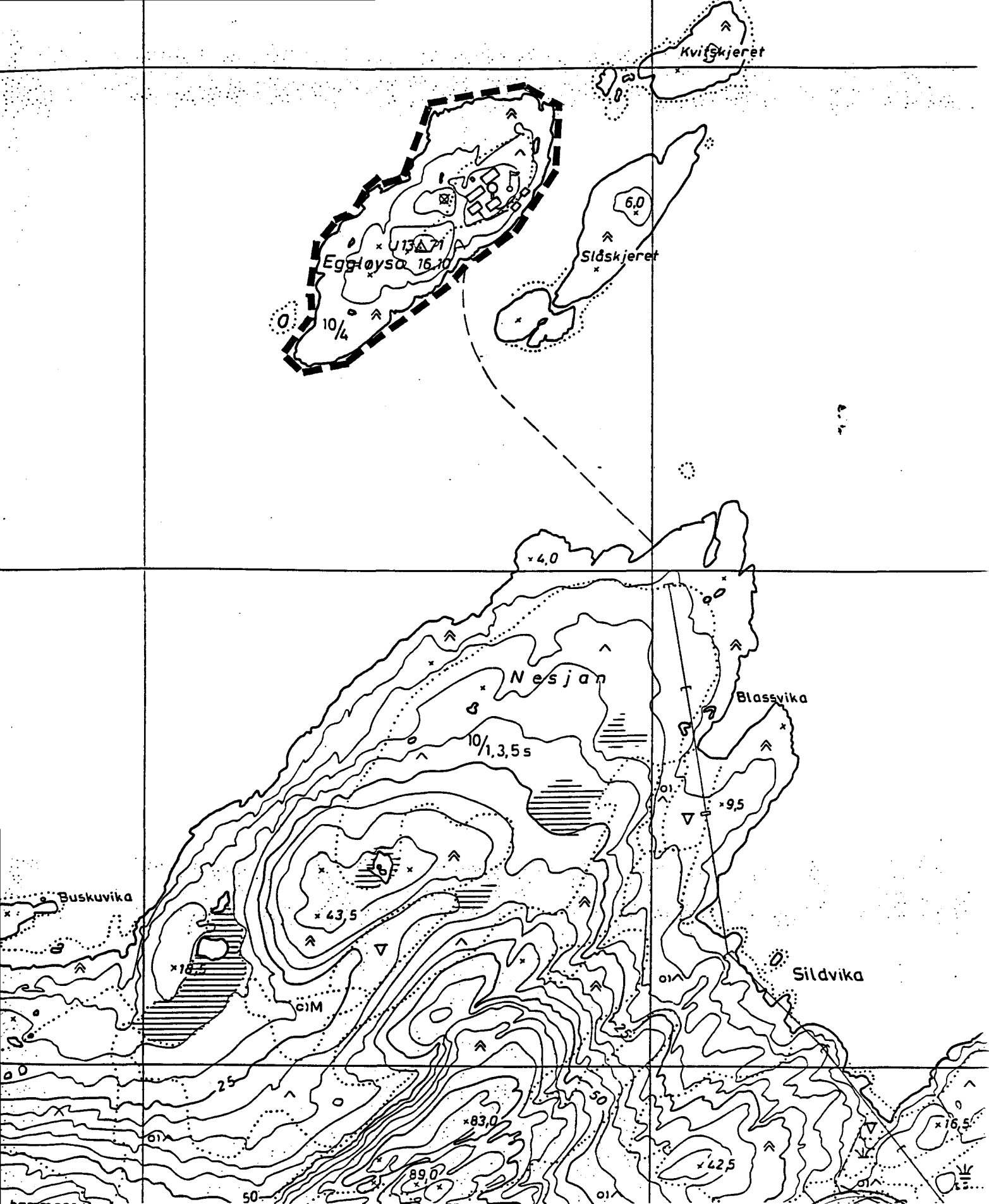
Likelydende brev til:

Kystverket 4. distrikt
Postboks 23
8310 Kabelvåg

Bodø kommune
Postboks 319
8001 Bodø

Nordland fylkeskommune
Prinsensgt.100
8002 Bodø

Bodø kommune
Eiendomsetaten
Postboks 319
8001 Bodø

LANDEGODE FYRSTASJON (STATEN V/ KYSTVERKET)
 GNR. 10 BNR. 4, BODØ KOMMUNE

— — — — — AVGRENSNING AV FREDNINGSOMR.

11. MAI 1998. RIKSANTIKVAREN

[Handwritten signature]

Landegode fyrstasjon

BELIGGENHET:

På sydsiden av Vestfjorden. På holmen Æggløysa nord for Landegode, ca. 20 km sjøvei nord for Bodø. 67 26,8 14 22,9. G.nr. 34, b.nr. 7, Bodø kommune

OPPRETTET:

Hovedfyr: 1902
Bifyr: 1972

FYRBYGNING:

Hovedfyr: Rødt jerntårn med to hvite belter, 29,0 m
Bifyr: I samme tårn

LYSKARAKTER:

Hovedfyr: 3 lynblink hv. 40. sek. Hvitt
Bifyr: Grp.okk. 2 fm., rødt

LYSSTYRKE:

1 460 000 cd (3. orden)

LYSETS HØYDE:

Hovedfyr: 40,8 m over høyvann
Bifyr: 25,5 m over høyvann

LYSVIDDE:

Hovedfyr: 17,8 n mil
Bifyr: 15,1 n mil

BRENNETID:

4.8.—2.5.

TÅKESIGNAL:

1934 diafon

RADIOFYR:

1939, rekkevidde 10 n mil

Holmen er relativt lav, og for å få en stor lysvidde utover Vestfjorden måtte det settes opp et høyt støpejernstårn. Et 3. ordens lynblinkapparat ble montert i en tårnlykt på toppen av det 23 m høye tårnet. Hver 3. time var det opptrekk for drift av linsen.

Det ble bygd en bolig for fyrvokteren på tre værelser og kjøkken og to loftsværelser. I kjelleren ble det innredet bryggerhus, rullebod og proviantrom. I samme bygning var det stue og kjøkken pluss et loftstom til reserveassistenten. Videre ble det satt opp et uthus med fjøs, to vedboder og en oljebod. Et naust med opptrekkspill og landingskar med svingkran ble satt opp kort vei fra boligen.

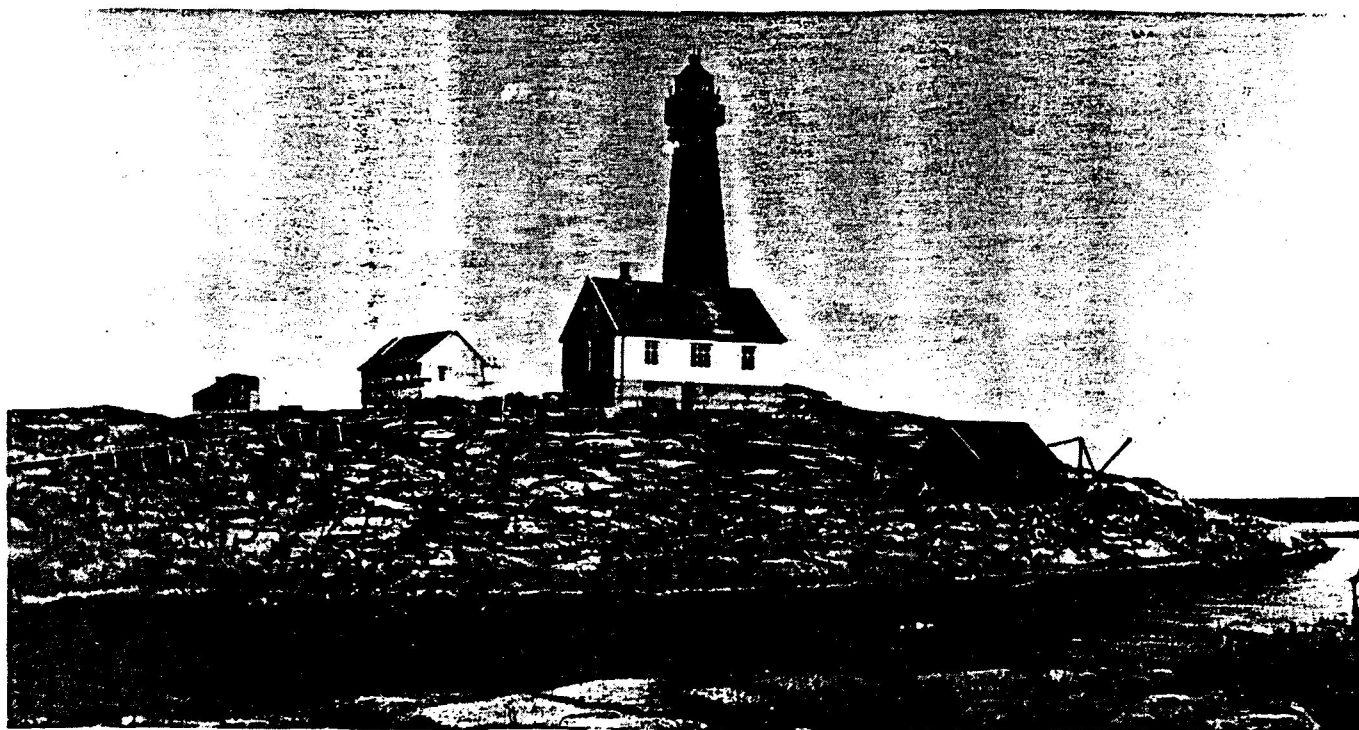
I 1931 ble det på et fyrmøte i Oslo anbefalt og listet opp en rekke fyrstasjoner som skulle utstyres med sterke tåkesignal. Egerøy og Landegode var høyt prioritert, og på budsjettet for 1933—34 ble det gitt bevilgning for Landegodes vedkommende.

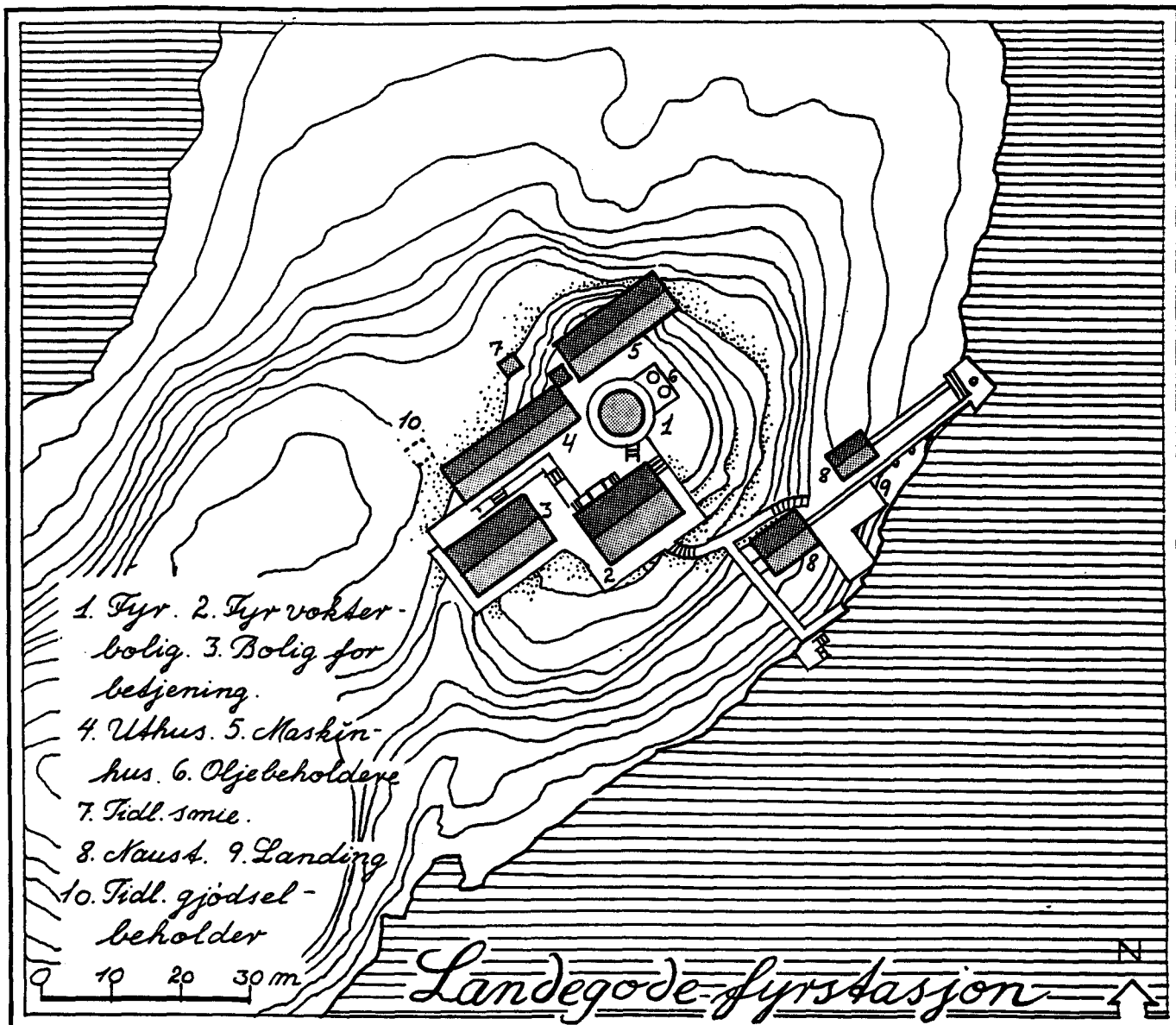
Installering av diafon tåkesignal fører med seg en rekke arbeidsoppgaver. Ikke bare skal selve tåkesignalet opprettes, men betjeningen må økes, og dermed må det bygges bolig, uthus og naust osv. I de to årene 1935 og 1936 var det derfor stor virksomhet på Landegode fyrstasjon. De store trykkluftbe-

Førere og losere i hurtigruteselskapene søkte i årene før århundreskiftet om å få et fyr som kunne trygge innseilingen fra Vestfjorden nordenom Landegode.

I budsjettet for 1900—01 ble det bevilget et beløp på kr. 97 000,- til et fyr på Æggløysa. Eieren av holmen tilbød den for kr. 600,-.

Landegode fyrstasjon sett fra syd. Foto fra før stasjonen ble utvidet i 1935. Foto Kystdirektoratet.

holderne til tåkesignalet ble plassert i annen, tredje og fjerde etasje i fyrtårnet. Diafonen ble plassert i femte etasje. Til de nødvendige motorer og kompressorer ble det bygd et maskinhus.

En ny bygning i bindingsverk for to familier ble satt opp, og det gamle uthuset ble forlenget til 20 meter. Et nytt naust ble satt opp for fyrvokteren, mens det gamle ble utvidet til å gi plass for de to assistentenes båter og redskaper. Det ble også bygd en bedre landing på vestsiden av naustet. Et solid plankegerde ble satt opp mellom husene.

I 1939 ble stasjonen utstyrt med radiofyr med en rekkevidde på 10 n mil. De sendte kontinuerlig i usiktbart vær. I klarvær måtte det bestilles fra eventuell bruker.

I 1960 ble det lagt inn elektrisk kraft. Lyskasteren ble endret til 3 lynblink hvert 40. sekund.

Over: Tegning etter kroki fra 1946, rev. 1981.

Øverst t.h.: Fyrstasjonen sett fra sydvest. Diafonen til tåkesignalet ses så vidt ved vinduet i øverste hvite belte. Foto 1981.

Nederst t.h.: Fyrstasjonen sett fra sydøst. Foto 1981.

Stasjonen ble nå gjort om fra familie- til tørnstasjon. Tomannsboligen som ble satt opp i 1936 ble ominnredet med felles stue og kjøkken og egne soverom for hver av betjeningen. Bad ble innredet i loftsetasjen. I den gamle fyrmesterboligen fikk hver mann et hobby- eller arbeidsrom.

I 1971 måtte trykklufttankene skiftes ut.

Etter anmodning fra de sjøfarende ble det i 1972 installert et bifyr i fyrtårnet. Det lyser rødt i en smal sektor over en grunne — Øyensvegrunnen — som er farlig for skipsfarten.

